

(1639) 17: Վիեննա, Մխիթ. 346: 3ա (1690-30ւց. էջ 799). վերջին տունն եւ յիշատակարանը կը պահուի:

Հրտ. N. Ter-Mikaelian, Das armenische Hymnarium. Studien zu seiner geschichtlichen Entwicklung. Leipzig 1905, էջ 74—78:

4. Որք Ձուգայեցոց:

Աստու քեզ Հայոց խեղճիկ ժողովուրդ Յիրուցան ելաք անմեղ անխորհուրդ: — Գերբ գնաման աք դէպի խորասան (var. Ասպահան)

Քաղցած ու ծարաւ, տկլոր թշուառական:

Հրտ. ԲՁՄ. 1847, էջ 95: Ասկէ Քնար Հայկական. էջ 134: Arm. Pop. Songs. Քոտպ. 13—14: Առաքելեան Հ., Պարսկաստանի Հայերը. Ա. (Վիեննա 1911) 66—67:

Առաջին հրատարակիչն կը գրէ. «Աս երգին շարադրողն է Ստեփան վարդապետ՝ Նախավկային վանքէն. պարոն Գալուստն <Շիրմազանեան> ալ նոյն վանքին մէջ գտեր է ասոր օրինակը: Նախավկայի վանքը հին Ձուգայի Շամբ անունով գեղին քովն է, կ'ըսէ, եւ երգին շարադրողը՝ Ձուգայեցոց Ասպահան քուրճի ժամանակակից ու ինքն ալ Ձուգայեցի կ'երեւայ՝ զուրցուածքէն: Երգին նիւթն է ողբ Հայոց Պարսկաստան քուրճուուն վրայ՝ 1605ին. Պարսից Շահարաս թագաւորին հրամանաւ: Լեզուն դաւառարարաւ է»:

Ինձի ծանօթ է «Ստեփանու վարդապետ Նախավկայի վանքէն»: Եթէ Ստեփանու մըն է տաղասացը, բնիկ Ձուգայեցի, շատ հաւանական է, որ ան նոյն ըլլայ Ձուգայեցի Ստեփանու քահանայի հետ: Ձիք Ստեփանոսի կեանքի վերջին տարիները ծանօթ չեն: Անկարելի է, որ նա ծերութիւնն անցուցած ըլլայ Նախավկայի վանքը: Ծանօթ է համանուն երգիչ մ'ալ Վարազեցի յորջորջումով, այս դարու սկիզբը, նոյնպէս տաղասաց: Որ եւ է ձեռագրի մէջ չեմ պատահած տաղիս: Թէութեամբ միայն կը վերագրեմ զայն Ստեփանու Ձիք Ձուգայեցոց:

Հ. Ն. ԱԿԻՆՅԱՆ

17 Խորալի կը կրէ. «Նորին Ստեփանոս երկու արարեալ յիշատակարան Շարակեցի»:

ՀԱՏԵՐԷՆԱԳԷՏ
† 3. ԱՒԳՈՍՏԻՆՈՍ ՍԵՐՔ

Հայագիտութիւնը կորսնցուց յանձին Հ. Աւգոստինոս Մերքի արդիւնաւոր աշխատակիցներէն մին: Հանդուցեալը ծնած է Գերմանիոյ Ախտոն քաղաքը 11 սեպտեմբեր 1869ին: Իր նախնական եւ միջնակարգ կրթութիւնը ծննդավայրին մէջ առնելէ վերջ՝ կ'անցնի Հոմ՝ տեղւոյն քահանայապետական Համալսարանի մէջ փիլիսոփայութեան եւ աստուածաբանութեան ճիւղերը յաճախելու: Այս շրջանին կ'անդամակցի Յիսուսեան Ընկերութեան: Կը շարունակէ իր ուսման ընթացքը, այս անգամ հետեւելով Բանասիրութեան եւ Հայրախօսութեան: 1906—1907 տարին ուղեւորութիւն մը կը կատարէ Ս. Երկիր, սուրբ-դրական ուսումնասիրութիւններու համար:

1907էն սկսեալ Հ. Մերք կը տեսնուի ուսուցչական ասպարէզի վրայ: Կը դասախօսէ նախ աստուածաբանութիւն. քանի մը տարի յետոյ, կ'աւանդէ իր նախասիրած Նոր Կտակարանի մեկնութիւնը: 1928ին կը կոչուի Հոմ՝ Քահանայապետական Ս. Գրքի Հաստատութեան մէջ իբրեւ կարգաւոր ուսուցչապետ: Այս տեղ զործեց մինչեւ իր մահը (3 ապրիլ 1945):

Ա. Մերքի մասնագիտութիւնն էր Նոր Կտակարանը: Ունի բազմաթիւ աշխատութիւններ: Այստեղ պիտի յիշեմ մասնաւորապէս իր այն գրուածքները, որոնք հայագիտութեան կը հային:

1. Տասնեակ տարիներու անխնջ աշխատանքի արդիւնք է իր՝ «Յունարէն եւ լատիներէն Նոր Կտակարան»ի քննական հրատարակութիւնը, որ կարճ ժամանակամիջոցի մէջ կ'արժանանայ հինգերորդ տպագրութեան. (Novum Testamentum Graece et Latine“ apparatus critico instructum, Roma, Pont. Instit. Bibl., ed. 1^a: 1933, 2^a: 1935, 3^a: 1938, 4^a: 1942, 5^a: 1944): Հայերէնագետ Հ. Մերք համեմատութեան առած է այստեղ նաեւ Նոր Կտակարանի հայերէն թարգմանութիւնը: Աչքի առջեւ ունեցած է բաց ի Ձօհրապետի հրատարակութեանէն (Վենետիկ 1805), նաեւ Փր. Մակլէրի «Le texte arménien de l'Évangile d'après Matthieu et Marc», Paris 1919, Մոսկովայի Հազարեան ձեմարանի եւ Էջմիածնի Թ. 226 լուսատիպ աւետարանները, դարձեալ Բրի-

տանական թանգարանի Addit. Ms 21932, Պարիսի Ազգ. Մատենադարանի հայերէն Թ. 15 եւ 16 ձեռագիրները, ինչպէս նաեւ Տիւրինգենի (Թ. 1) եւ Վատիկանեան (Քիճի Թ. 1) հայ. աւետարանները, Վենետիկի Մխիթ. Մատենադարանի երկու ձեռագիրներն եւ բազմաթիւ հատակոտորներ: Առաքելոց թուղթերը համեմատած է Վիեննայի Մխիթ. Մատենադարանի հնամեայ հատակոտորներուն հետ: Իսկ Յովհաննու Յայտնութեան համար զործածած է Փր. Մուրատի (Երուսաղէմ 1905, 1907) եւ Կոնիքի (Լոնդոն 1907) բնագիրները:

2. Armenische und griechische Palaeographie (Հայկական եւ յունական հնագրութիւն). Miscellanea Francesco Ehrle, հատոր Դ., Հոմ 1924, էջ 1—21:

3. Փր. Մակլէրի Le texte arménien de l'Évangile d'après Matthieu et Marc (Paris 1919), գրախօսած՝ Biblica 4 (1923), 220—229:

4. Die Einheit der armenischen Evangelienübersetzung (Հայերէն աւետարաններու միասնակութիւնը), Biblica 4 (1923), 356—374:

5. Die armenischen Evangelien und ihre Vorlage (Հայերէն աւետարանները եւ իրենց գաղափար օրինակը), Biblica 7 (1926), 40—72:

6. Die Miniaturen des armenischen Evangeliiars Nr. 697 der Wiener Mechitharistenbibliothek (Վիեն. Մխիթարեան Մատենադարանի հայերէն Թ. 697 Աւետարանի մանրանկարները): Հանդէս Ամսօրեայ, 1927, էջ 931—944:

7. Die Anhänge zum Evangelienkommentar des hl. Ephräm (Ս. Եփրեմի աւետարաններու մեկնութեան յաւելումները), Zeitschrift für katholische Theologie, 47 (1923), 315—326:

8. Die Marien und salbenden Frauen bei Ephräm (Մարիամեանք եւ իւղաբեր կանայք Ս. Եփրեմի գրուածքներուն մէջ). Z. K. Th., 47 (1923), 494—496:

9. Der neuentdeckte Kommentar des hl. Ephräm zur Apostelgeschichte (Ս. Եփրեմի՝ Գործք Առաքելոցի նորագիւտ մեկնութիւնը). Z. K. Th., 48 (1924), 37—58, 226—260:

10. Der hl. Ephräm und die Apostelgeschichte (Ս. Եփրեմ եւ Գործք Առաքելոցը). Z. K. Th., 48 (1924), 460—465:

11. Der Text des Neuen Testamentes beim hl. Irenäus (Նոր Կտակարանի բնագիրը Ս. Իրենէոսի մօտ). Z. K. Th., 49 (1925), 302—315:

12. Der armenische Irenaeus „Adversus haereses“ (Իրենէոսի «Ընդդէմ Հերձուածոց» գրքին հայերէն թարգմանութիւնը). Z. K. Th., 50 (1926), 371—407, 481—514:

Ինչպէս ցոյց կու տան այս յօդուածաշարքերը, հանդուցեալ Հ. Մերք մեծապէս նպաստած է Հայագիտութեան, բայց մասնաւորապէս Նոր Կտակարանի ուսումնասիրութեան, հայ մատենագրութեան տուեալները շահագործելով:

Այս՝ զգալի կ'ընէ իր բաժանումը Հայագիտութեան ասպարէզին:

Հ. Ա. Ա.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
(Ուղարկուած Խմբագրութեան):

Schotte Paulus, Կեանք եւ Բախտ. մեծ մարդիկ իրենց ժամանակին: 60 պատկերներով ու յատակագիծներով: Թարգմանեց զերմաներէնէ Հ. Ռափայէլ Քօմանեցի պատմաբանի շնորհիւ: Մահկ-Մեսրոպ, սեան: Գահիրէ, տպ. Սահակ-Մեսրոպ, 1947, 8⁰, էջ 320: (Collège Méchithariste, Sh. Kennisset el Arman, 6, Le Caire, Egypte): Գինն՝ 50 է. դ.: [54]

Ոսկեան Դիլտ. Հ. Համագաստ, Վասպուրական-Վանի վանքերը: Մասն Ա. Վիեննա 1940, 8⁰, էջ 384: Գինն՝ դ. Փր. 4.— [55]

Ոսկեան Դիլտ. Հ. Համագաստ, Վասպուրական-Վանի վանքերը: Մասն Բ. Վիեննա 1942, 8⁰, էջ 385—742: Գինն՝ դ. Փր. 4.— [Ազգ. Մատենադարան ձեռք եւ ձՄԱ.]: [56]

Որբունի Զ. Մ., Վարձու սենեակ. պատմութիւններ: Փարիզ 1939, տպ. Արաքս, 8⁰, էջ 171: [Ազգա երկերու մատենաշար, Թ. 3]: [57]

Զիթունի, Բիւր ահ... հազար ահ...: Փարիզ, տպ. Արաքս, 1941, 8⁰, էջ 232: [Հայագիտում մատենաշար, Թ. 9]: [58]